

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 października 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał J. S. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu renty rodzinnej po zmarłej matce B. P. za okres od 1 lutego 2015 roku do 30 września 2015 roku w kwocie 11.084,80 złotych oraz odsetek za okres od 6 lutego 2015 roku do 15 października 2015 roku w kwocie 333,17 złotych. /decyzja k. 256 akt ZUS, zwrotne potwierdzenie odbioru decyzji k. 258- akt ZUS/.

W dniu 10 listopada 2015 roku J. S. złożyła odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę. W uzasadnieniu wskazała, że w lutym 2015 roku była w piątym miesiącu ciąży, która początku była zagrożona, w związku z tym przebywała na zwolnieniu lekarskim od 9 października 2014 roku do 23 maja 2015 roku (z czego w okresie od 13 do 18 marca 2015 roku, od 27 marca 2015 roku do 21 kwietnia 2015 roku, od 17 do 19 maja 2015 roku i od 21 do 27 maja 2015 roku przebywała w szpitalu) i w tym czasie - z uwagi na stan zdrowia - nie była w stanie uczęszczać na zajęcia lekcyjne w studium. /odwołanie – k.2- 3/

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 7 grudnia 2015 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że uprawniona zaprzestała nauki od 1 lutego 2015 roku, co zgodnie z wcześniejszymi pouczeniami zobowiązywało ją do zgłoszenia tego faktu. /odpowiedź na odwołanie k.20/.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. S., urodzona (...) rentę rodzinną po zmarłej matce ma przyznaną od 1 października 2007 roku. /okoliczność bezsporna, decyzja k.39 akt ZUS /

Decyzją z dnia 24 czerwca 2008 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł. wstrzymał wnioskodawczyni wypłatę świadczenia w związku z ukończeniem 16 roku życia, informując wnioskodawczynię, że w celu dalszej wypłaty renty ma obowiązek przedstawiać aktualne zaświadczenia szkolne z datą programowego ukończenia nauki. / decyzja k.52 akt ZUS/.

Kolejnymi decyzjami Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wznowiał i wypłatę i wstrzymywał rentę rodzinną. /decyzje w aktach ZUS załączonych do akt sprawy/

Wnioskodawczyni od 20 lutego 2014 roku podjęła naukę na kierunku opiekunka środowiskowa Policealnej Szkoły Centrum (...) "Ż." w Z. od tego dnia była słuchaczem I semestru do 23 czerwca 2014 roku kiedy to Uchwałą Rady Pedagogicznej nie została promowana na semestr drugi. Kolejny zapis wnioskodawczyni na ten sam kierunek opiekunki środowiskowej nastąpił od dnia 26 sierpnia 2014 roku /pismo Policealnej Szkoły Centrum (...) "Ż." w Z. k.234 akt ZUS/.

Uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 20 lutego 2015 roku wnioskodawczyni nie otrzymała promocji na semestr programowo wyższy z powodu niepodejścia do egzaminów semestralnych i tego dnia została skreślona z listy słuchaczy. W dniu 2 września 2015 roku wnioskodawczyni ponownie zapisała się do Policealnej Szkoły Centrum (...) "Ż." w Z. na kierunek opiekun medyczny. Pierwszy zjazd odbył się 26 września 2015 roku i wnioskodawczyni nie była obecna na zajęciach /pismo Policealnej Szkoły Centrum (...) "Ż." w Z. k.245, k. 253 akt ZUS/.

Decyzją z dnia 15 września 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wznowił wypłatę renty rodzinnej na dalszy okres od 1 września 2015 roku do 31 sierpnia 2016 roku w oparciu o zaświadczenie z dnia 2 września 2015 roku stwierdzające, że wnioskodawczyni jest słuchaczem I semestru Policealnej Szkoły Centrum (...) "Ż." w Z., nauka trwa 1 rok (2 semestry). Przewidywany czas ukończenia nauki 2016 roku. /decyzja k.251, zaświadczenie k.250 akt ZUS/.

Każdorazowa decyzja organu rentowego dotycząca prawa do renty rodzinnej zawierała pouczenie o konieczności powiadamiania ZUS o podanych w pouczeniu sytuacjach powodujących: ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń

albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części, w szczególności o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły. /decyzje w aktach ZUS załączonych do akt sprawy/.

W lutym 2015 roku wnioskodawczyni była w piątym miesiącu ciąży, w związku z czym przebywała na zwolnieniu lekarskim od 9 października 2014 roku do 23 maja 2015 roku (z czego w okresie od 13 do 18 marca 2015 roku, od 27 marca 2015 roku do 21 kwietnia 2015 roku, od 17 do 19 maja 2015 roku i od 21 do 27 maja 2015 roku przebywała w szpitalu) /kserokopia dokumentacji lekarskiej k. 6 – 12, 14-19/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty zawarte w załączonych do akt sprawy aktach rentowych. Zebrany materiał dowodowy nie nasuwa wątpliwości i pozwala tym samym na wydanie rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne jedynie w zakresie żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek.

Zgodnie bowiem z brzmieniem art.68 ust. 1 do ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu (...) z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dz. U. 2015 r., poz. 748) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Zgodnie zaś z treścią art.138 ust.1 cytowanej ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust.1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu. Nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust.5.

Kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art.104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji. Organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Zgodnie z art. 84 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Ustalenia Sądu dokonane w niniejszej sprawie wykazały, że wnioskodawczyni od dnia 26 sierpnia 2014 roku ponownie została słuchaczką Policealnej Szkoły Centrum (...) "Ż." w Z. na kierunku opieki środowiskowej, lecz uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 20 lutego 2015 roku nie otrzymała promocji na semestr programowo wyższy z powodu niepodejścia do egzaminów semestralnych i tego dnia została skreślona z listy słuchaczy.

Na tle tak dokonanych ustaleń faktycznych rozważenia i rozstrzygnięcia wymagały dwie kwestie prawne.

Pierwsza dotyczyła wykładni użytego w przepisie art.68 ust.1 pkt 2 zwrotu, iż renta rodzinna przysługuje "do ukończenia nauki w szkole", druga zaś - oceny czy świadczenie pobrane przez ubezpieczonego było nienależne w związku z tym podlega zwrotowi w świetle kryteriów ustalania prawidłowości pouczenia ubezpieczonego o obowiązku poinformowania organu rentowego o okolicznościach powodujących ustanie prawa do renty rodzinnej lub wstrzymanie jej wypłaty.

Ukończenie nauki w szkole jest efektem, co do zasady, pobierania nauki, co wiąże się na ogół z uczęszczaniem do szkoły, a zatem z byciem uczniem.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że o statusie ucznia decydują względy formalne. Status taki powstaje przez wpisanie na listę uczniów szkoły, a ustaje przez skreślenie z niej. Uczniem jest więc ten, kto figuruje jako uczeń w ewidencji szkoły /por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 listopada 2004 r. sygn. I UK 3/04, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2005, Nr 8, poz. 116, str. 365/.

Do chwili skreślenia z listy uczniów nie dochodzi zatem do utraty tego statusu, jednak objęty wpisem może doznawać przeszkód w codziennym, regularnym wykonywaniu nałożonego na niego, jako ucznia, obowiązku brania udziału w lekcjach. Toteż istota zagadnienia w niniejszym sporze dotyczyła tego, co należy przyjąć jako kryterium decydujące, wobec którego spełnia się warunek "uczęszczania do szkoły", czy wystarczy zachowanie statusu ucznia, czy wymagany jest ponadto udział w zajęciach szkolnych, a jeżeli nie, to czy nieobecność ma być usprawiedliwiona.

W ocenie Sądu rozpoznającego przedmiotową sprawę, zebrany w sprawie materiał dowodowy bez wątpienia wskazuje, iż w spornym okresie od lutego 2015 roku do 30 września 2015 roku wnioskodawczyni nie kontynuowała nauki w szkole, ponieważ została skreślona z listy słuchaczy, a tym samym nie była uprawniona do pobierania renty rodzinnej od tego czasu.

Sam fakt posiadania statusu ucznia danej szkoły nie przesądza o prawie do renty rodzinnej. Warunkiem przyznania świadczenia, oprócz cenzusu wiekowego dziecka uprawnionego jest bowiem fakt udziału uprawnionego w zajęciach szkolnych, składanie egzaminów semestralnych uprawniających do promocji na semestr programowo wyższy, na zasadach regulowanych statutem lub regulaminem danej szkoły.

Wnioskodawczyni, co jest bezsporne, nie uczestniczyła systematycznie w zajęciach, nie podeszła do egzaminu semestralnego, nie została więc promowana na semestr wyższy i została skreślona z listy słuchaczy na kierunku opieki środowiskowej.

Biorąc pod uwagę powyższe, zgodnie z powołanymi powyżej regulacjami prawnymi (art. 68 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) wnioskodawczyni nie przysługiwało prawo do renty rodzinnej.

Ustalenia Sądu wykazały także, że w okresie od 1 lutego 2015 roku do 30 września 2015 roku wnioskodawczyni pobierała to świadczenie, pomimo świadomości, że wypłata uzależniona jest od kontynuowania nauki (w każdorazowej bowiem decyzji organu rentowego ustalającej uprawnienia wnioskodawcy do renty rodzinnej

znajdowało się pouczenie, iż renta przysługuje pod warunkiem nauki a obowiązkiem osoby pobierającej renty rodzinnej po ukończeniu 16 roku życia jest powiadomienie o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły).

W sprawie niesporne pozostaje, że skarżąca, mimo tych pouczeń – prawidłowych i zrozumiałych w swej treści - nie powiadomiła organu rentowego o zaprzestaniu kontynuowania nauki, o fakcie nieotrzymania promocji na wyższy semestr i skreśleniu z listy słuchaczy.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawczyni w zakresie kwestionowania przez nią zwrotu kwot głównych nienależnie pobranej renty rodzinnej.

W ocenie Sądu brak jest natomiast podstaw do żądania przez organ rentowy odsetek naliczanych od daty wypłaty świadczenia uznanego za nienależenie pobrane.

Sąd rozpoznający przedmiotową sprawę stoi na stanowisku, że w celu stwierdzenia obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego - na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - nienależnie pobranego świadczenia, konieczne jest wydanie decyzji administracyjnej. Nie może być zatem mowy o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem tej decyzji, bowiem "żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą też chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Konsekwencją powyższego jest zatem uznanie, że nie ma podstaw do żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależnie pobrane." (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 grudnia 2013 r., sygn. akt. III AUa 436/13, opubl. LEX nr 1409160)

W tym stanie rzeczy brak podstaw do zasądzenia odsetek za okres wcześniejszy niż od daty doręczenia zaskarżonej decyzji z dnia 15 października 2015 roku, gdyż dopiero od tej chwili wnioskodawczyni pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego. Z datą doręczenia decyzji świadczenie stało się wymagalne.

Z uwagi na powyższe Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w zakresie żądania zwrotu odsetek, oddalając odwołanie w pozostałym zakresie.

D. D-Z.